

Boross Árpád Bence

BORGULYA PÁL SZARVASI NEMZETGYŰLÉSI KÉPVISELŐ POLITIKAI TEVÉKENYSÉGE (1920–1926)

Dolgozatom témája Borgulya Pál (1872–1960) szarvasi gazda, politikus és nemzetgyűlési képviselő – üknagyapám – élete és az 1920-as években kifejtett politikai tevékenysége. A tanulmány témáját – a családi elkötelezettség mellett – azért tartom fontosnak, mert egy helytörténész cikkén kívül még nem született komoly és összefoglaló munka Borgulya Pál életéről.

ÉLETPÁLYÁJA 1920-IG

A Ruzicskay György¹ festőművész által készített családfa szerint Borgulya Pál őse 1740 és 1750 között érkezett Szarvasra az abonyi járásban lévő Tószeg községből. Szarvas újratelepítésekor (1722) annak első lelkésze tizenkét éven át nem vezette az anyakönyveket, így azt csak a második lelkész, Markovicz Mátyás kezdte el 1734-ben. A Ruzicskay György által készített családfa adataival szemben az anyakönyvekben már 1737-ben találunk adatokat a Borgulya családra vonatkozóan. Ezen anyakönyvekben Tószegszky/Tószeczky melléknévvel emlegetik őket, ami arra utal, hogy honnan érkeztek. Az ősök hagyománya szerint a Borgulyák a gróf Károlyi család jobbágyaiként „jöttek vagy szöktek” Szarvasra.²

Tószeg vélhetően csak átmeneti lakóhelye lehetett a családnak, eredeti felvidéki lakhelyükre vonatkozóan nem áll rendelkezésre adat.³ Az 1715. évi összeírás alapján azonban feltételezem, hogy a család Zólyom vármegyéből származik, mert csak itt fordul elő a Borgulya/Borgula név az egész országban.

Borgulya Pál dédapja, György (1789-1860) 1843 és 1846 között az evangélikus egyház gondnoka, az 1848-as forradalom idején pedig a rendezett tanácsú város első árvagyámja⁴, valamint nemzetőr volt. Pál szülei; Borgulya Pál (1842-1922) és Komár Zsuzsanna (1845-1890) harmadik gyermekeként 1872. október 5-én született, október 7-én keresztelték meg.⁵ A család ősi lakóháza az utcarendezés alatt álló Szarvason, a Hodvabná utcán (Selyem u.) állt.⁶

¹ Borgulya Pált nagynénjén keresztül rokoni szálak fűzték a festőművészhez.

² Ismeretlen személy által készített családtörténeti jegyzetek az Ótemplomi Evangélikus Egyházközség levéltári anyagai alapján, év nélkül

³ Molitorisz Pál: Borgulya Pál. Szarvasi Füzetek, 18. sz. Szarvas, 2004. (a továbbiakban: Molitorisz, 2004) 75.

⁴ A Ruzicskay György által készített családfa alapján

⁵ Kivonat a szarvasi ág. hitv. ev. egyházközség keresztelési anyakönyvéből. X. kötet. 227. lap

⁶ Molitorisz, 2004. 75.

Borgulya Pál 1895. január 15-én vette feleségül rokonát, Borgulya Erzsébetet (1877-1940).⁷ Borgulya György (1789-1860) második házasságából származó fiának, Borgulya Mártonnak (1850-1916) és Litauszky Zsuzsannának (1851-?) leánya volt Erzsébet.⁸ Borgulya Pál és Borgulya Erzsébet házasságából öt gyermek született: Pál, Erzsébet, Zsuzsanna, György és Pál. Közülük azonban csak hárman: Erzsébet, Zsuzsanna és György éltek meg a felnőtt kort.⁹

Borgulya Pál az elemi iskola elvégzése után 1884 és 1886 között két év gimnáziumot végzett. Osztályfőnöke a jénai egyetemet is megjárta, majd 1857-től Szarvason tanító Delhányi Zsigmond volt. Osztálytársa, Salacz Aladár révén pedig kapcsolatba került a befolyásos Salacz családdal, amely később támogatta őt a választási küzdelmekben¹⁰

Ezután – szülei akarata ellenére – „hajlamait követve, az ekeszarvához tért vissza”.¹¹ Iskolájáról azonban nem feledkezett meg, nemzetgyűlési képviselőként 1921-ben 6000 Koronás alapítványt tett ösztöndíjak fizetése céljából.¹²

A kiegyezés után a tehetősebb szarvasi gazdák ún. „leelő-társulatokat” alapítottak, s együttesen kezdték el felvásárolni a Szarvas-környéki nagybirtokokat. 1867 és 1909 között így 23 nagybirtok került 589 vevő kezére. Ez összesen 20 907 katasztrális holdat jelentett.¹³ A szarvasi földek mellett a csabacsüdi, kondorosi és szénási határ egy részét is megszerezték. A gazdákat Kiss Mihály (szintén rokoni kapcsolatban állt Borgulyáékkal) szervezte, aki munkája elismeréseként aranykeresztet kapott Ferenc Józseftől.¹⁴ A Borgulya család is így jutott földjeihez.

1910-ben 30 gazda rendelkezett 100 hold feletti birtokkal¹⁵, ezek egyike Borgulya Pál volt, aki 150 hold szántón gazdálkodott.¹⁶ Ez csak az ő tulajdonában lévő saját földet jelent, fia és menyé tulajdonában további földterületek is voltak. Ezt bizonyítja, hogy családjunk a rendszerváltást követő kártérítésekkor közel 200 hold földet kapott vissza, és ezzel még nem is volt teljes a kártérítés.¹⁷

Kataszteri birtokívei alapján Borgulya Pál földjei Rózsáson, Középhalmon és Kákán feküdtek. Egyik tanyája később a Szarvasi Állami Gazdaság rózsási kerületének központja lett. Mintagazdaságát még a '60-as években is gyakran emlegették.¹⁸ Mindezek mellett Szeghalom környékén a gróf Hertelendy családtól 400 holdas birtokot bérelt, ahol a gabonafélék mellett szőlőt is termelt. Gazdaságának magas

⁷ Kivonat a szarvasi ág. hitv. ev. egyházközség esketési anyakönyvéből, VIII. kötet, 21. lap

⁸ A Ruzicskay György által készített családfa és dr. Nagy Éva Anna az Ótemplomi Evangélikus Egyházközség levéltárában végzett családtörténeti kutatásai alapján

⁹ A Ruzicskay György által készített családfa alapján.

¹⁰ Benka Gyula (szerk.): A békési ágost. hitv. evang. egyházmegye patronátusa alatt álló szarvasi főgimnásium. évi értesítője 1884/85-ről. Szarvas, 1885. 18–19.

¹¹ Vidor Gyula (szerk.): Nemzetgyűlési Almanach, 1920–22, Budapest, 1922. (a továbbiakban: Vidor, 1922) 26.

¹² Molitorisz, 2004. 75.

¹³ Neumann Jenő: Szarvas nagyközség története, Szarvas, 1922. (a továbbiakban: Neumann, 1922) 172.

¹⁴ Maday Pál: Szarvas története. Szarvas, 1962. (a továbbiakban: Maday, 1962) 218.

¹⁵ Maday, 1962. 218.

¹⁶ Molitorisz, 2004. 75.

¹⁷ Juhász Pál (1935–2007) közlései.

¹⁸ Molitorisz, 2004. 75.

színvonalát mutatja, hogy a későbbiekben traktorral, arató- és cséplőgépekkel is rendelkezett.¹⁹ Továbbá legelő járásai voltak Kákán, tagja volt a Kákai Legeltetési Társulat választmányának²⁰, melynek elnöke későbbi párttársa, Tepliczky János volt.²¹ Tenyészállataival díjakat nyert; például az 1907-ben tartott gazdasági kiállításon csikóval bemutatott kancájával 3. helyezést ért el, egyéves csikójával pedig ezüst oklevelet szerzett.²²

A helyi lapokban több gazdasági témájú cikke jelent meg. Tagja volt a Gazdaszövetségnek, a Szarvasi Gyümölcsértékesítő és Központi Szeszfőző Szövetkezetnek²³, a Békésmegyei Gazdasági Egyesületnek pedig elnöke volt.²⁴ Az 1902-ben alakult Szarvasi Hitelbank Rt. egyik alapítója, a bank igazgatóságának tagja is volt.²⁵ 1913-ban részt vett a Szarvasi Hengermalom Szövetkezet létrehozásában, fél millió korona alaptőkével.²⁶ Emellett tulajdonában volt az egyik gyomaendrődi malom fele.²⁷

Ifjú korától fogva érdeklődött a közügyek iránt, ennek következtében hamar politizálni kezdett. 1902-től évtizedeken át virilisként volt tagja a szarvasi képviselőtestületnek.²⁸ Nagyatádi Szabó István oldalán részt vett a kisgazdapárt helyi szerveztének megalakításában, 1908-ban pedig annak elnöke lett.²⁹ 1932-es lemondásáig – az 1921 és 1922 közötti időszakot kivéve – végig megtartotta tisztségét.³⁰

A Tanácsköztársaság szarvasi regnálása alatt (1919. március 22. – április 28.)³¹ Klucsjar Mihály (1888–1944) városparancsnok figyelmeztette a személyét fenyegető veszélyre, így nem vált a vörös terror áldozatává.³² A román megszállás (1919. április 28. – 1920. március 2.) alatt a rekvirálások ellen szervezte a szarvasi gazdákat, ennek eredményeként sikerült több száz állatot és 200 vagon búzát megmentenie.³³ Ugyanakkor öt 200 000 Korona kár érte a megszállás alatt.³⁴

A szarvasi kisgazdák 1919 szeptemberében kérvényezték az elöljáróságnál, hogy az internált szarvasi munkásokat és földmunkásokat – „a főbűnösöket kivéve” – mielőbb engedjék haza. Az aláírók között Borgulya Pált is megtalálhatjuk.³⁵ Világnézeti kü-

¹⁹ Id. Medveggy Mihály közlései.

²⁰ Molitorisz, 2004. 75.

²¹ Molitorisz Pál: A Szórhalmi Legeltetési Társulat története In: Bukovinszky László (szerk.): Agrártörténeti füzetek, 12. sz. 11.

²² Molitorisz, 2004. 75–76.

²³ A Szarvasi Gyümölcsértékesítő és Központi Szeszfőző szövetkezet tagsági könyvecskéje

²⁴ Baján Gyula (szerk.): Parlamenti Almanach az 1922–27. évi nemzetgyűlésre. Budapest, 1922. (a továbbiakban: Baján, 1922) 209.

²⁵ Szarvas és Vidéke, 1902. május 11.

²⁶ Vidor, 1922. 26.

²⁷ Juhász Pál (1935–2007) közlései.

²⁸ Szarvas és Vidéke, 1902. május 4., valamint Jeszenszky József – Zima István (szerk.): Szarvas nagyközség közérdekű útutatója és útmutatója 1936. Szarvas, 1935. 25.

²⁹ Vidor, 1922. 26.

³⁰ Molitorisz, 2004. 77–78.

³¹ Nádor Jenő: Szarvas története In: Márkus György (szerk.): Békés vármegye. Budapest, 1936. (a továbbiakban: Nádor, 1936) 406.

³² Molitorisz, 2004. 76.

³³ Vidor, 1922. 26–27.

³⁴ Neumann, 1922. 129.

³⁵ Tóth Lajos (szerk.): Dokumentumok Szarvas munkásmozgalmának történetéből. 1890–1944, Szarvas, 1985, 73.

lönbségek ellenére szoros kapcsolatban állt több szociáldemokratával, például Csicsely Pállal (1895-1946), vagy a fentebb említett Klucsjar Mihállyal. Emellett baráti szálak fűzték párttársához, Mayer János (1871-1955) földművelésügyi miniszterhez, aki az 1920-as években gyakran időzött Borgulya Pál városi házában.³⁶

Borgulya Pál evangélikus, tót parasztcsaládban született Szarvason. A család a birtokfelvásárlások során jelentős földterületekhez jutott. Ez megalapozta jó anyagi helyzetüket, valamint ez tette lehetővé Borgulya Pál számára, hogy gazdaként és politikusként is részt vegyen a szarvasi közéletben, amelyben jelentős és aktív szerepet játszott. Részt vett az Országos Kisgazda- és Földművespárt megszervezésében, de jó viszonyt ápolt a szociáldemokratákkal is. Vagyoni helyzete, befolyása és ismertsége predestinálta őt a leendő képviselőségre.

AZ 1920–1922-ES CIKLUS

Magyarországon 1920. január 25–26-án tartották az első nemzetgyűlési választásokat a Friedrich-kormány választójogi rendelete alapján, amely titkos, egyenlő, közvetlen, kötelező és a nőkre is kiterjedő voksolást biztosított. A férfiakra vonatkozó feltételek a 24. életév betöltése, legalább 6 éves magyar állampolgárság és féléves egy helyben lakás voltak. Ezzel mintegy 3 millió 42 ezer fő jutott Magyarországon szavazati joghoz a korábbi 1 millióhoz képest, amikor nyílt szavazás folyt, a nőket kizárták a választójogból, a férfiak pedig vagyoni helyzetük és iskolai végzettségük alapján jogosultak választásra.

A Tiszántúlon csak június 12–14-én tartották meg a választásokat, a román csapatok kivonulását követően.³⁷ Szarvason a Keresztény Kisgazda- és Földműves Párt három jelöltet is indított: Ács Nagy Ferencet, Borgulya Pált és Schöner Ferencet. Velük szemben Haviár Dániel független jelöltként indult.³⁸ A választás 14 322 választó részvételével a következőképpen alakult: Borgulya Pál – 8 309 szavazat (60,85%), Haviár Dániel – 2 693 szavazat (19,72%), Ács Nagy Ferenc – 1 792 szavazat (13,12%), Schöner Ferenc – 861 szavazat (6,31%).³⁹ A választás során 15 csendőr felügyelt a rendre.⁴⁰ A választásról láthatóan kevés adat áll rendelkezésre, de így is egyértelműen kitűnik belőle Borgulya Pál fölénye.

Borgulya 1921. február 5-én a kormány gabonarendelete tárgyában interpellált. Véleménye szerint a kivetett ún. „kontingens gabona” súlyos terheket rótt az orosházi és szarvasi járásokra. „Békés vármegye hét járásból áll és a gyulai járásra kivetettek 90, a békési járásra 92, a békéscsabai járásra 87, a szeghalmi járásra 79, a gyomai járásra 55, az orosházi járásra 185 és a szarvasi járásra 192 vagon gabonát.” Érthetetlennek tartja az esetet, mivel utóbbi két járás végig román katonai megszállás alatt állt, míg a többi polgári közigazgatás alatt állt a megszállás idején is, „... aminek megvolt az

³⁶ Lustyik János (1924–) közlései.

³⁷ Molitorisz, 2004. 78

³⁸ <http://www.vokscentrum.hu/valaszt/jel2047.php?mszkod=111102&evvalaszt=1920&jeltip=2&jny=hun> (Letöltés: 2010. április 12.)

³⁹ <http://www.vokscentrum.hu/valaszt/valered3.php?mszkod=111301&evvalaszt=1920&evkod=2&jny=hun> (Letöltés: 2010. április 12.)

⁴⁰ Békés Megyei Levéltár, Gyula (a továbbiakba: BML). Alispáni iratok. 653/1920.

az előnye, hogy ott nem történtek olyan atrocitások és a kisgazdák legalább békében dolgozhattak, szánhattak, vethettek...”. Szerinte tovább nehezítette a mezőgazdasági munkákat, hogy a románok az állatok felét elvették a gazdáktól. A szarvasi gazdák nem tudták teljesíteni a kivetett kvótát, így megkezdődött az erőszakos katonai rekvirálás. „Ismerek egy olyan családot, ahol, hogy az adógabona kikerüljön, öt családtagra hagytak egy métermázsra és húsz kilogramm gabonát, a többit elvitték” – mondta. A rekvirálást hamarosan az iparosokra és kereskedőkre is kiterjesztették, meg sem várva, hogy önként szolgáltatthassák be feleslegeiket. A felelősséget pedig áthárították a kisgazda politikusokra, hogy így uszítsák egymás ellen az osztályokat – véli Borgulya. Interpellációjában kéri, hogy a közlekedésügyi miniszter oldja fel a lefoglalás alól a jogtalanul rekvirált gabonát, valamint szállítsa le az aránytalanul kivetett 192 vagon gabonát.⁴¹ A gabonafelesleg korlátozott kereskedelméről és a rekvirálások megszüntetéséről szóló 1950/1921 ME számú rendelet részben megoldotta a Borgulya Pál által felvetett kérdést.⁴²

1921. május 25-én a szarvasi járásbíróóság ügyében interpellált az igazságügyi miniszterhez. A háború előtt 4 járásbíró és 1 jegyző működött, ám „... a háború, a forradalom és a kommunizmus alatt az ügyek felszaporodtak...”, ennek ellenére már csak 1 polgári bíró dolgozott 1921-ben, ráadásul 1920/21 telén tüzelőanyag hiányában 5 hónapig szünetelt a bíróság működése. „El lehet képzelni, hogy a szarvasi járásban, amely 60–70 ezer lelket számlál, milyen az igazságszolgáltatás, mennyi ott a bíróság restanciája. Egyéves hagyatékok elintézetlenül hevernek, beadványok csak nyolc hónap múlva kerülnek tárgyalásra, s mire egy per bevégeződik, elvész a kielégítési alap.” Interpellációjában arra kérte Tomcsányi Vilmos igazságügyi minisztert, hogy az áldatlan állapotok felszámolása végett további bírákat helyezzen ki Szarvasra.⁴³

1921. augusztus 17-én az 1921. évi XLV. tc. tervezetével kapcsolatban szólalt fel. A kisbirtokok megterhelését súlyosnak találta a nagybirtokokéval szemben. „Mivel a kisbirtok itt már súlyosan meg van terhelve, a nagybirtoknál pedig a megterhelést percentualiter igen enyhének látom, tehát a következő módosító indítványt adom be: 500.000 koronánál nem több ennek 6%-a, 1.000.000 koronánál nem több ennek 7%-a, 2.000.000 koronánál nem több ennek 8%-a, 3.000.000 koronánál nem több ennek 9%-a, 6.000.000 koronánál nem több ennek 10%-a, 15.000.000 koronánál nem több ennek 12%-a, 30.000.000 koronánál nem több ennek 14%-a, 50.000.000 koronánál nem több ennek 16%-a, 50.000.000 millió koronán felül ennek 18%-a fizetendő.”⁴⁴ Hegedűs Lóránt pénzügyminiszter egyetértett Borgulya javaslatával, így azt a nemzetgyűlés is elfogadta.⁴⁵

1922. február 12-én Demcsák János helyettes főjegyző ügyében interpellált a belügyminiszterhez. Demcsák 1918-tól töltötte be állását „... aki úgy a forradalom, mint kommün alatt azon igyekezett, hogy az ekkor izzó hangulatot rendes mederbe terelje...”. A román megszállás alatt pedig komoly szerepet játszott a gazdák szervezésében a katonai rekvirálásokkal szemben. Mindeközben Wieland Sándor főszolgabíró prefektusi tisztséget kapott a megszállóktól, és mindent elkövetett, hogy azokat kiszolgál-

⁴¹ Nemzetgyűlési Napló, VII. kötet, 1920. november 13. – 1921. február 5., 441–444.

⁴² Molitorisz, 2004. 85.

⁴³ Nemzetgyűlési napló, X. kötet, 1921. május 20. – 1921. június 10., 211.

⁴⁴ Nemzetgyűlési napló, XII. kötet, 1921. július 16. – 1921. augusztus 23., 597.

⁴⁵ Molitorisz, 2004. 85.

ja. Ennek ellenére a románok kivonulása után Demcsákot felfüggesztették állásából, Wieland ügyét viszont eltussolták, és nyugdíjba vonulhatott. Borgulya arra kérte a belügyminisztert, hogy vizsgálja felül a Demcsák ellen folyó eljárást, valamint helyezze vissza állásába.⁴⁶ Demcsák felfüggesztése ellen mozgalom indult Szarvason, mely során több száz aláírást gyűjtöttek, a petíciót Borgulya Pál személyesen nyújtotta át a belügyminiszternek. Demcsák János később Csabacsüd község első főjegyzője lett, nevét pedig Csabacsüdyre változtatta.⁴⁷

Az 1920. május 18-án tartott képviselő-testületi ülésen a kényszerfuvarozások megszüntetését szorgalmazta. Véleménye szerint a román megszállás alatt a gazdák egyedül viselték a terheket, ezért javasolja, hogy a község béreljen fuvarosokat a katonaság részére, valamint vásároljon három pár előfogatot. Javaslatát a testület elfogadta.⁴⁸

1921. május 3-án a képviselőtestület a jegyzői feladatokat egy közigazgatási, egy számviteli és egy adóügyi jegyző hatáskörébe utalta volna, de Borgulya rámutatott arra, hogy a szervezés nem célszerű, de nem is szükséges, elég egy jegyző, ráadásul a közigazgatás reformja is a küszöbön áll.⁴⁹

A Nép és politika című cikkében a korteshadjáratok ellen szólt, szükségesnek vélte az állampolgárok politikai feszültségének javítását. Tarthatatlannak találta az „Adót fizess, de ne politizálj!” szemléletet.⁵⁰ Vasárnaponként a szarvasi kisgazda pártkörben beszámolót tartott munkájáról, a választóit érintő kérdésekről. Emellett hivatalos képviselői beszámolókat is tartott. Ilyenekre például 1921 áprilisában kerített sort Békésszentandrás, Öcsödön és a szarvasi Örményzugban.⁵¹ Utóbbi fényes külsőségek között zajlott: „A hosszú kocsisort lovas bandérium kísérte, a kerület határán fehérruhás lányok és egy bizottság fogadta a képviselőt. A beszámoló az olvasókör udvarán zajlott le, amit zene, tánc követett.”⁵²

Borgulya Pál első ciklusában mind nemzetgyűlési, mind pedig helyi képviselőként következetesen védte a gazdák és kisiparosok érdekét. A gazdasági kérdések mellett figyelmet fordított olyan ügyekre is, mint Demcsák János igazságtalan felfüggesztése, vagy a járási bíróságon uralkodó állapotok orvoslása. Emellett kijelenthető, hogy fontosnak tartotta a választóival való közvetlen érintkezést beszámolóí révén. Képviselősége alatt került sor a Luther- árvaház alapkövetételére, melynek létesítéséről 1916-ban határozott az egyháztanács, hogy a háborúban elesettek árváiról gondoskodjanak.⁵³

⁴⁶ Nemzetgyűlési napló, XVII. kötet, 1922. február 5. – 1922. február 23., 249–251.

⁴⁷ Molitorisz, 2004. 86.

⁴⁸ BML Szarvas nagyközség közgyűlési jegyzőkönyve, 3/1920 kgy. sz. 2538/1920. ikt.

⁴⁹ BML Szarvas nagyközség közgyűlési jegyzőkönyve, 65/1921 kgy. 4597/1921 ikt. sz.

⁵⁰ Szarvasi Újság, 1920. október 1., hivatkozva: Molitorisz, 2004. 85.

⁵¹ Molitorisz, 2004. 86.

⁵² Szarvasi Közlöny, 1921. április 22., hivatkozva: Molitorisz, 2004. 86.

⁵³ Nádor, 1936, 410.

AZ 1922–1926-OS CIKLUS

Horthy Miklós 1922. február 16-án berekesztette az első nemzetgyűlést, május 28-ra pedig kiírta a választásokat. Gróf Bethlen István vezetésével a kormányrendelet útján módosította a választójog szabályozását: A kevéssel több, mint 3 millió szavazó számát megközelítőleg 2 millió 250 ezerre csökkentették, valamint Budapest és a vidéki nagyvárosok kivételével visszaállították a nyílt szavazást. Ennek következtében a választók körülbelül 20 %-a szavazhatott csak titkosan. Mindez nagyban rontotta az ellenzék esélyeit.

Bethlen István miniszterelnök a pártstruktúrát is átalakította: húsz képviselőtársával együtt átlépett az Országos Kisgazdapártba, így létrehozván a Keresztény-Keresztyén Földműves-, Kisgazda- és Polgári Pártot, rövidebb nevén az Egységes Pártot. Az új kormánypárt létrehozásával felbomlasztotta mind a korábbi Országos Kisgazdapártot, mind pedig saját pártját, a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártját. Az új párt elnöke ugyan névleg Nagyatádi Szabó István maradt, a tényleges vezetést azonban Bethlen gyakorolta.⁵⁴

A fentebb említett események hatására Borgulya Pál – mandátumát megtartva – kilépett az Országos Kisgazdapártból.⁵⁵ Borgulya a párt liberális agrárdemokrata szárnyához tartozott, szemben az újkonzervatív agráriusokkal. Úgy látta, hogy a párt eltávolodott eredeti programjától, a mezőgazdasági termelés pedig „béklyóba verve sínylődik”. A szarvasi pártértekezleten többek között azzal is indokolta döntését, hogy Bethlen István figyelmeztetésére azt ajánlotta a gazdáknak, januárig ne értékecsítsék sertéseiket, mert lehetővé válik az export, ezzel együtt pedig növekedni fognak az árak. Ezzel szemben nem nyílt lehetőség az exportra, a gazdákat pedig súlyos kár érte így.⁵⁶

A helyi pártkör kiállt Borgulya mellett. 1922. április 12-én az elégedetlen kisgazdák országos gyűlést tartottak, amely során megalakították a Független 48-as Kisgazdapártot. Kijelentették, hogy Nagyatádi Szabó István nevében, az ő programjáért harcolnak, akár nélküle is, ha kell.⁵⁷ E párt jelöltje lett Borgulya Pál is.

1922. február 26-án a Szarvasi Kisgazdák és Földművesek Pártköre tisztújító közgyűlést tartott, amely során Borgulya Pált megerősítették elnöki tisztségében és egyben felkérték a képviselő-jelöltség vállalására.⁵⁸ Borgulya először nem akarta vállalni a jelöltséget, de a választókerület minden pártszervezete egyhangúan őt jelölte, ezért vállalta a megbízatást: „Kötelességem, de áldozat is a képviselőség csizmás embernek, mint én, de a bizalom elől nem tudok kitérni, elfogadom a jelöltséget.”⁵⁹

1922. március 25-én a szarvasi értelmiségiek köréből nagyjából negyven fő Benka Gyula nyugalmazott főgimnáziumi igazgató korelnöklete alatt megalapította az Egységes Párt helyi szervezetét, és Tomcsányi Pál igazságügyi minisztert jelölték a szarvasi választókerületben. Áprilisban azonban kiderült, hogy Tomcsányi egy másik kerületben szándékozik indulni, így helyette Pekár Gyula, író és kultuszminisztéri-

⁵⁴ Molitorisz, 2004. 79.

⁵⁵ Szarvasi Újság, 1922. január 20.

⁵⁶ Szarvasi Újság, 1922. január 27., hivatkozza: Molitorisz, 2004. 79.

⁵⁷ Világ, 1922. április 12., hivatkozza: Molitorisz, 2004. 79–80.

⁵⁸ Szarvasi Újság, 1922. március 3., hivatkozza: Molitorisz, 2004. 80.

⁵⁹ Szarvasi Újság, 1922. március 24., hivatkozza: Molitorisz, 2004. 80.

umi államtitkár jelöltségét szavazták meg egyhangúan. Pekár április 22-én érkezett a Mezőtúri vasútállomásra, ahol Schauer Gábor főszolgabíró vezetésével díszes fogadóbizottság várta. Ezt követően a szarvasi vasútállomáson⁶⁰ Benka Gyula köszöntötte Pekárt, aki maga is rövid beszédet intézett az egybegyűltekhöz.⁶¹

Másnap a piactéren választási gyűlést tartottak. Pekár a „Nagyatádi által elnökölt, és Bethlen pártvezérsége alatti egységes, kiegészített kisgazda program” mellett érvelt. Szerinte a háború elvesztését, valamint a megélhetési gondokat az árulás, intrikák és a bolsevizmus okozták. Elítélte az pártok közötti széthúzást, Trianont, valamint a jövőtételi terheket. Az egységes magyar akaratot hangsúlyozta. Helyi programjában pedig a következők szerepeltek: kunszentmártoni vasút létesítése, a fából készült vasúti híd újjáépítése, valamint mezőgazdasági iskola létesítése.⁶²

Ezt követően Öcsödön és Békésszentandrason is nagygyűlést tartott, amelyeken a vonatjáratok sűrítését és felekezeti békét ígért. A társadalmi életbe is bekapcsolódott: Schauer Gábor főszolgabíró és Haviár Gyula közjegyző Emma lányának esküvőjén násznagy volt. Pekárnak Haviár Gyula és társai gyűjtötték az ajánlásokat. A Szarvasi Újság szerint többször is csaltak: Pekár nevét letakarva azt mondták, hogy Borgulyának gyűjtik az ajánlást, máskor pedig a következő feliratot tüntették fel az ajánlási íven: „Tisztelteti Haviár közjegyző úr, tessék aláírni.” Sokan hitték azt, hogy hagyatéki, egyházi, vagy más hivatalos iratot írnak alá.⁶³

A kormánypártiak a következő kortesnótával álltak elő:

„Jeles államférfi Pekár,
Tudós, író, államtitkár.
Ilyen embert rég keresünk,
Legyen Pekár a követünk,
Gyógyítsuk édes hazánkat,
Éljen a haza!”⁶⁴

Borgulya Pál áprilistól „Világosan” című cikksorozatot jelentetett meg, amelyben kifejti programját: „földreform, céltudatos adó- és vámpolitika, a kisipar és a kiskereskedelem fejlesztése”. Úgy vélte, hogy „az életképtelen üzemeket, nagybirtokokat fel kell áldozni, hogy milliókat megmenthessünk”, valamint, hogy az arisztokraták nem képesek teljesíteni a kisemberek követeléseit. Haviárékkal szemben dr. Salacz Elemér ügyvéd, a Szarvasi Újság főszerkesztője Borgulyát támogatta.⁶⁵

Borgulya Pál május 7-én Békésszentandrason és Öcsödön, május 14-én pedig Szarvason háromórás beszédet mondott, amelyben ismertette programját. Megindokolta pártjából való kilépését, titkos választójogot, földreformot és hatékony szociálpolitikát követelt. Elítélte az antiszemitizmust is: „... arra biztatnak, hogy üssük a zsidót, fent pedig multimilliomos zsidókkal paroláznak. A zsidóságtól inkább tanulni kellene

⁶⁰ Ha Budapestről valaki vonattal akar leutazni Szarvasra, akkor Mezőtúrnál át kell szállnia, mert nincs közvetlen vonal Budapest és Szarvas között.

⁶¹ Molitorisz, 2004. 80-81.

⁶² Szarvasi Hírlap, 1922. április 26., hivatkozva: Molitorisz, 2004. 81-82.

⁶³ Molitorisz, 2004. 82.

⁶⁴ Molitorisz, 2004. 82.

⁶⁵ Molitorisz, 2004. 82.

takarékosságot, élelmességet, összetartást.”⁶⁶

Borgulya hívei a következő versikéket költötték:

„Pekár Gyula nem kell nekünk,
Borgulya lesz a követünk.
Glaszé kesztyű és pantalló
Nem a csizmásoknak való,
Éljen Borgulya!”

„Azt mondják odaát úri Pekáréknál,
Hogy a csizmásoknál a széna nem jól áll.
Hogy az országházban csak úrnak van helye,
Hogy csak az úrnak van esze, s agyveleje.
Hej, pedig de tévednek odaát az urak,
A csizmas nem tüntet, de tesz, fárad, halad.
Reggeltől napestig munka a kenyere,
Kérges bár, de tiszta a dolgos tenyere.
Isten jóvoltából van bora, gulyája,
Talpig becsületes, okos Borgulyája.
A munka gyümölcsét ím, hozom tinéktek,
Nem kortesfogásnak szántam ezt az étket.
Az igazi szeretet mondatja énvélem,
A csizmások jelöltje, Borgulya Pál éljen!”⁶⁷

A harmadik jelölt Takács József volt a szociáldemokraták színeiben. A Szarvasi Újság jellemzése alapján: „Szerény, csöndes, sokoldalú tagja a munkásmozgalomnak... azért a rétegért dolgozik, ahonnan származik: a magyar földművelő munkásságért.”⁶⁸

A választásra május 28-án került sor, amelyről így számol be a Szarvasi Hírlap: „Az ifjak, öregek, férfiak, nők százai hullámzottak a szavazókörök előtt, hogy politikai jogaikat gyakorolhassák. A szesztilalom ellenére rengeteg italtól tüzelő arcú ember volt közöttük. Már kora reggel benépesültek a kortes tanyák, s a külterület lakossága hosszú rajokban vonult a községbe. Még éjfél után is bezörgettek az ablakokon, hogy leszavaztassák a vonakodókat. Dél felé valóságos tolongás volt a választókörök körül. A fogatok egymás után hozták a súlyos betegeket, bénákat, kik mindenáron szavazni akartak. Hogy a rengeteg embert helyben tartsák, szórakoztatásukra megszólaltak a gramofonok is. Délután megindultak a kortes rajok, hogy rábíriák az ingadozó polgárokat a szavazásra. Estefeje sem változott ez a mozgalmas kép, csak éjfél után kezdtek lecsöndesedni az utcák.”⁶⁹

A 11 038 érvényes szavazat összesítése után a következő eredmény alakult ki: Takács József 4 171 szavazat (37,79 %), Borgulya Pál 3 883 szavazat (35,18 %), Pekár Gyula 2 984 szavazat (27,03 %).⁷⁰ Ezzel Pekár kiesett, a pótválasztást június 5-én tar-

⁶⁶ Molitorisz, 2004. 80–81.

⁶⁷ Molitorisz, 2004. 80–81.

⁶⁸ Molitorisz, 2004. 82–83.

⁶⁹ Molitorisz, 2004. 83.

⁷⁰ <http://www.vokscentrum.hu/valaszt/valered3.php?mszkod=111301&evvalaszt=1922&evk kod=1&jny=hun> (Letöltés: 2010 április 12.)

tották, amelyen Borgulya Pál 5 839 szavazattal nyert Takács József 5 298 szavazatával szemben.⁷¹

Az Egységes Párt országosan a mandátumok 58 %-át megszerezve győzött a választásokon. A Független 48-as Kisgazdapártból csak Borgulya Pál és a békési Szakács Andor tudott mandátumot szerezni. Ezt követően a párt Szakács Andort országos ügyvezető elnökké, Borgulyát pedig ügyvezető alelnökké választotta. Más ellenzéki politikusok bevonásával egy agrárdemokrata blokkot kívántak létrehozni.⁷² A nemzetgyűlésben azonban az igazi parasztképviselők, az ún. „csizmások” száma 31-ről 16-ra csökkent, valamint a pártonkívüli, liberális kisgazda és liberális polgári ellenzék összesen 20 képviselőt tudott csak összefogni, így Borgulyáék elképzelése nem vált valóra.

Ennek következtében Borgulya Pál bejelentette, hogy a nemzetgyűlés összeülését követően az Egységes Pártba szándékozik belépni. Döntését azzal indokolta, hogy így többet tud tenni kerületéért, a szélsőségesen liberális ellenzékkel pedig amúgy sem tud azonosulni. A szarvasi kisgazdák most is mellette álltak, döntését elfogadták.⁷³

1923. december 14-én Borgulya Pál a mezőgazdasági szakoktatás fejlesztését javasolta. Úgy vélte, hogy a birtokreformtörvény nem volt kielégítő, valamint a múltban ennek elmaradását okolta a háborús vereségért és a forradalom kitöréséért: „A háborút tulajdonképpen nem veszítettük el a frontok összeomlásával, hanem elvesztettük a forradalmak kitörésével... Ha ugyanis azok a munkások a haza földjéből magukénak vallhattak volna valamit, nem dobták volna magukat eszközül oda azoknak a liberális jelszavaknak, melyek a lejtőre vitték, a magyar hazát pedig a megsemmisülés, a megcsonkulás állapotába juttatták... Ha a múltban nem történtek volna meg ezek a hibák, akkor a forradalom alatt a kommunisták nem találtak volna olyan termékeny talajra és nem tudták volna a népet megmaszlagolni.” Szerinte a nagybirtok bántóan nagy kedvezményeket kap a kisbirtokkal szemben: „... nem akarják belátni, hogy aminél több kis exisztencia teremtése által csak a nemzeti szempontot szolgáljuk... Hallunk kifogásokat, hogy nem érdemes kisgazdáknak, törpebirtokosoknak, vagy nincstelekeknek is adni a földet, akik nem tudják kellőképpen megmunkálni.” Erre válaszul azt javasolja, hogy járásonként 15-20 holdas, mezőgazdasági iskola létesítésére szolgáló földterületeket hasítsanak ki, „amelyen a kisemberek fiai kellő gazdasági kiképzést nyerhetnének.”⁷⁴

Eme 1923-as nagyobb beszédén kívül is aktív volt a nemzetgyűlésben, de a dolgozat szempontjából érdekes és lényeges hozzászólása nem volt az 1922–26-os ciklusban.

Borgulya fontosnak tartotta a mezőgazdasági szakképzést, ilyen funkciót ellátó iskola létesítésére második ciklusában nyílt lehetőség. Szarvas község a rekvirált termények fejében megtérítést kapott az államkincstártól. Schauer Gábor főszolgabíró, Biki Nagy Imre főjegyző és Borgulya Pál javaslatára a képviselő-testület elhatározta, hogy az így befolyt összeget egy középfokú gazdasági szakiskola létesítésére fogják fordítani.⁷⁵ A vállalkozáshoz kapóra jött Borgulya Pál és Mayer János földművelésügyi

⁷¹ Molitorisz, 2004. 83

⁷² Molitorisz, 2004. 83. és 86.

⁷³ Molitorisz, 2004, 86. o.

⁷⁴ Nemzetgyűlési napló, XVIII. kötet, 1923. december 8. – 1924. január 5., 81-82.

⁷⁵ Molitorisz Pál: A szarvasi Középfokú Gazdasági Tanintézet létesítésének története In: Bukovinszky László (szerk.): Agrártörténeti füzetek, 11. sz. Szarvas, 2005. (a továbbiakban: Molitorisz, 2005) 11–12.

miniszter barátsága, aki kijelentette, hogy „ott lesz iskola, ahol legnagyobb fogadására az áldozatkészség”.⁷⁶

Dr. Belopotoczky György szarvasi orvos a Benz báróktól megvásárolta az ún. Csáky kúriát abból a célból, hogy ott magánszanatóriumot létesíthessen 34 betegszobával és 75 ágygal. Tervéről azonban hamarosan le kellett mondania váratlan betegsége miatt.⁷⁷ A helyzetet kihasználva Borgulya Pál 1925. május 16-án rendkívüli ülésen győzte meg a képviselő- testületet, hogy az épületet 22 vagon búza áráért vásárolják meg. Ezt követően a nagyközség nevében a minisztériumnak ajánlotta fel az épületet iskola céljára, 40 katasztrális hold terméketlen, szikes galambosi földdel együtt, mondván: „Kegyelmes Uram! Azért adjuk ezt a rossz földet az iskola céljaira, mert mi kínlódtunk vele eleget, de nem tudtunk vele semmire sem menni. Mutassa meg az iskola, hogy a tudománnyal mennyire lehet jutni.”⁷⁸

Az Országos Földrendező Bizottság az államkincstár birtokában lévő Schwarz Gyula- féle 400 holdas csabacsüdi birtokot ajánlotta fel az iskola számára, amit Szarvas előljárósága a saját birtokában lévő 400 holdas bikazugi mintabirtokra cserélt el, valamint további 25 hold földet ajánlott fel a libalaposi szántóból.⁷⁹ 1927. december 18-án pedig már az iskola ünnepélyes átadását tartotta Mayer János, aki Borgulya Pál érdemeinek méltatását követően a következőt mondta: „Meggyőződésem, hogy a jó agrárpolitika önmagában megoldja a szociális kérdéseket. Ennek azonban feltétele a komoly szaktudással rendelkező gazda. E feltételt akartuk megvalósítani az iskola létesítésével.”⁸⁰

Borgulya Pál talán legnagyobb érdeme az iskola létesítéséhez szükséges feltételek megteremtése, amely iskola – főiskolaként – ma is működik Szarvason.

1922. augusztus 5-én a községi tisztviselőknek és alkalmazottaknak búzasegélyt és ajándékot javasolt, de cserébe délelőtt 8-12 óráig, délután 2-5 óráig folyamatos munkát, megértést és gyorsaságot várt el „türelmetlenség és gorombaság nélkül”.⁸¹

Ugyanezen év október 27-én tárgyalásokat szorgalmazott Mezőtúrral, amely Szarvas számára az áramot szolgáltatta, hogy a lakosság érdekében ne legyen hirtelen ár-emelés napok, hetek alatt, ahogy azt korábban már tapasztalni lehetett, illetve, hogy a kisátalányosok is kaphassanak villanyórát.⁸²

1923-ban, a képviselő- testületi választások során a szociáldemokraták hét helyet szereztek. A pártok által tartott közös értekezleten Borgulya „hervadhatatlan érdemeiket” szerzett a tisztségek elosztásával kapcsolatos megegyezés létrehozásában.⁸³ Ezúttal is alkalmas volt egy komolyabb konfliktus feloldására.

1923 áprilisában az olcsó községi bérletek ellen szólalt fel. Egy a község tulajdonában lévő telekért Buk Adolf 4 000 Koronát fizetett, de közben ő maga 76 000 Koronáért adta bérbe valaki másnak. Borgulya szerint „ilyen pazarlás nem engedhető meg,

⁷⁶ Molitorisz, 2005. 14.

⁷⁷ Szenes János: In Cervino Monte. Történelmi regény, XXXIX. rész In: Szarvasi 7, 2009. október 9. (a továbbiakban: Szenes, 2009)

⁷⁸ Molitorisz, 2005. 15.

⁷⁹ Szenes, 2009.

⁸⁰ Molitorisz, 2005. 21.

⁸¹ BML Szarvas nagyközség közgyűlési jegyzőkönyve, 1922/127 kgy. 10471 ikt. sz.

⁸² BML Szarvas nagyközség közgyűlési jegyzőkönyve, 200/1922. kgy. 14483, 14566/1922 ikt. sz.

⁸³ Molitorisz, 2004. 76.

amikor a községi bíró is búzában kapja a fizetését”. Indítványára megváltoztatták a bérleti szerződést.⁸⁴

Mindezek mellett jelezte a képviselőtestületnek, hogy a hajnalig tartó táncmulatságok visszatetszést szülhetnek a nyomorgó népben, ezért javasolta, hogy a táncmulatságok, vigalmak idején szedjenek díjakat vagy kérjenek adományokat – ilyen lehetne például a „parkett rongálási díj”. Úgy vélte, hogy „... ma már valóságos tobzódássá fajulnak a mulatságok, noha romokban hever az ország s építő s termelő munkára volna szükség... a mulatságok táncvigalmak a késő reggeli órákig is kinyúlnak s a templomba siető áhitatos népben erős visszatetszést szülnek s a munka hiány, nagy drágaság miatt erősen sújtott munkásosztályban ellenséges gyűlöletet támasztanak...”⁸⁵

Nagyatádi Szabó István 1924-es halálát követően pártja maradéka véglegesen beolvadt az Egységes Pártba. 1925-ben pedig újabb választójogi törvénnyel (1925. évi XXVI. tc.) még tovább csökkentették a választásra jogosultak számát. Az ellenzéki jelöltek helyzetét tovább nehezítette, hogy 245 képviselőből 199-et nyílt szavazással választottak meg.⁸⁶

1926 novemberében egy „jeles személyiségekből álló értekezlet” Szarvas népszerű orvosát, dr. Tóth Pált jelölte képviselőnek az Egységes Párt színeiben.⁸⁷ Ugyanakkor az Egységes Párt kigazdái november 14-én ismét Borgulya Pált jelölték, aki Bethlen István miniszterelnök hivatalos jelöltje is volt.⁸⁸ Furcsa helyzet állt elő: ugyanaz a párt két jelöltet indított. Marjay Gézának, Békésszentandrás református lelkészének vezetésével küldöttség ment Budapestre az Egységes Párt központjába, hogy az esetet tisztázzák. Ott azt a választ kapták, hogy bár már van hivatalos jelölt, Tóth Pál is indulhat, „az eszme győzelme a fontos, nem az emberé”.⁸⁹

Így tehát az Egységes Párt két jelöltet: dr. Tóth Pált és Borgulya Pált indította, velük szemben a szociáldemokraták dr. Kiss Jenőt jelölték. 1926. december 10-én, 10 347 érvényes szavazat összesítése alapján a következő eredmény alakult ki: Borgulya Pál – 3 731 szavazat (36,06 %), dr. Tóth Pál – 3 601 szavazat (34,8 %), dr. Kiss Jenő – 3 015 szavazat (29,14 %).⁹⁰ Ezzel a szociáldemokrata jelölt kiesett, az egy hét múlva megismételt szavazáson azonban dr. Tóth Pál nyert 1 058 szavazattöbbséggel.⁹¹ Ezzel Borgulya vereséget szenvedett, többé nem vállalt jelöltséget.

Második ciklusában Borgulya legnagyobb érdeme a mezőgazdasági szakiskola létrehozása volt. Ezt először a nemzetgyűlésben elmondott nagyobb beszédében szorgalmazta. A vállalkozás sikerét nagyban elősegítette barátsága Mayer János földművelésügyi miniszterrel is. Rábeszélésére vette meg a község a Csáky kúriát, az pedig már csak a jó szerencsének köszönhető, hogy az iskola több, mint 400 hold földet is kapott.

⁸⁴ Molitorisz, 2004. 77.

⁸⁵ Maday, 1962. 262–263.

⁸⁶ Molitorisz, 2004. 84.

⁸⁷ Molitorisz Pál: Képviselőportrék a szarvasi választókerületből. Dr. Tóth Pál. 1887–1944 In: Kutas Ferenc (szerk.): Szarvasi Krónika, 16. sz. Szarvas, 2002. (a továbbiakban: Molitorisz, 2002) 90.

⁸⁸ Molitorisz, 2004. 84.

⁸⁹ Szarvasi Közlöny, 1926. november 19. hivatkozva: Molitorisz, 2002. 90.

⁹⁰ <http://www.vokscentrum.hu/valaszt/valered3.php?mszkod=111301&evvalaszt=1926&evk kod=1&jny=hun> (Letöltés: 2010. április 12.)

⁹¹ Szarvasi Közlöny, 1926. december 24., hivatkozva: Molitorisz, 2004. 84.

Borgulya továbbra is a kisemberek érdekeit képviselte, hol ténylegesen, hol csak szimbolikusan, de mindenképpen mély empátiáról tett tanúbizonyságot. 1922-ben kemény választási küzdelemben sikerült felülkerekednie, 1926-ra azonban feltehetőleg elfogyott a korábbi lendülete.

ÖSSZEGZÉS

Borgulya Pál tősgyökeres szarvasi evangélikus parasztcsaládba született. Családjá a módos gazdák közé tartozott. Ez két szempontból is előnyt jelentett: maximálisan tisztában volt a helyi viszonyokkal, az emberek mindennapi gondjaival. Vagyoni helyzete ellenére sem különült el az általa képviseltektől, ezáltal hitelesen képviselhette őket. Ugyanakkor vagyona lehetővé tette, hogy például bank- és malomalapításban, virilisként pedig a helyi politikában is részt vehessen, ami kétségkívül nagy előnyt jelentett számára a későbbiekben.

Az 1920-as választásokon könnyű győzelmet aratott, bár igaz, hogy ebben az évben szinte csak kisgazdák indultak a szarvasi választáson. Rövid, mindössze kétéves első ciklusa alatt sikerült további megbecsülést és tekintélyt szereznie magának, aminek nagy hasznát vette az 1922-es választásokon. Noha ellenfele, Pekár Gyula jóval esélyesebbnek tűnt, aktivitásának, személyes hangvételének, jó kampányának és nem utolsósorban jó szónoki képességeinek köszönhetően kiütötte Pekárt. A második fordulóban aztán könnyen legyőzte az előző fordulóban még vezető szociáldemokrata ellenfelét.

A harmadik megmérettetésre, 1926-ra azonban érezhetően sokat veszített lendületéből. Ellenfele, dr. Tóth Pál igen népszerű ember volt, bár igaz, hogy a választási rendszer is neki, mint kormánypárti jelöltnek kedvezett. Ettől függetlenül Borgulya nem tudott olyan eredményes kampányt folytatni, mint 1922-ben. Vereségét követően ugyan tovább folytatta munkáját, mint helyi képviselő és egyháztanácsos, de kevésbé volt részese a nagyobb történéseknek, mint nemzetgyűlési képviselőse idején.

Ez alól kivételt jelent szerepe a Független Kisgazdapárt megalapításában. Az 1931-es választásokon azonban visszalépett a jelöltségtől. A '30-as években továbbra is aktívan politizált, fokozatos visszavonulása csak a '40-es évekre tehető. A fordulatot követően komoly csapások érték, amelyeket csak súlyosbítottak családi problémái is. Mindezek ellenére nem keseredett meg, és szép kort (88 év) élt meg. Személyét azonban méltatlan támadások érték utolsó éveiben, így kerülhetett sor arra, hogy leszármazottain, néhány idős emberen és helytörténészen kívül ma már kevesen ismerik a nevét.

Nemzetgyűlési képviselőként legmaradandóbb eredménye a Középfokú Gazdasági Tanintézet létesítése volt. Ezt először egy nagyobb beszéddel készítette elő a nemzetgyűlésben, ahol az agrárszakoktatás fontosságát hangsúlyozta. Sokat számított barátsága Mayer Jánossal abban, hogy végül Szarvason alapítottak iskolát. Emellett helyi a képviselőtestületben is latba vetette minden befolyását az ügy megvalósítása érdekében.

Borgulya Pál valóban a gazdák és a kisiparosok érdekét képviselte következetesen, helyi szinten takarékoságra törekedett, kivéve, ha az egyházzal és a parasztságról volt szó. Mindezek mellett egyháztanácsosként is befolyásolta a község életét, köszönhetően az evangélikus egyház nagy befolyásának és az ott élőket érintő sokrétű tevékenységének.

Össességében tehát azt állítom, hogy a két világháború közötti vidéki Magyarország jellegzetes parasztképviselője volt Borgulya Pál, aki így vagy úgy, de valamilyen mértékben végig meghatározta a község életét az akkori rendszerben.

Borgulya Pál az 1930-as években